

ZOOLOGICKÉ DNY

Brno 2002

*Abstrakta referátů z konference
14.-15. února 2002*

Editoři: BRYJA Josef & ZUKAL Jan

Pořadatelé konference:

Ústav biologie obratlovců AV ČR, Brno

Česká zoologická společnost - brněnská pobočka

Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie,
Veterinární a farmaceutická univerzita, Brno

Místo konání: Kloboukův pavilon, Klinika chorob koní, Veterinární a farmaceutická
univerzita Brno, Palackého 1-3, Brno

Datum konání: 14.-15. února 2002

**BRYJA J. & ZUKAL J. (Eds.): Zoologické dny Brno 2002. Sborník abstraktů z konference
14.-15. února 2002.**

Vydal: Ústav biologie obratlovců AV ČR, Květná 8, 603 65 Brno

Grafická úprava: BRYJA Josef

1. vydání, 2002

Náklad 300 výtisků

Vydáno jako neperiodická účelová publikace.

Za jazykovou úpravu a obsah příspěvků jsou odpovědní jejich autoři.

preferencie ve výběru potravy. Nejpreferovanějším druhem potravy byla u všech populací semena *Robinia pseudacacia*, druhým nejpreferovanějším *Althaea officinalis*. U slézové a akátové populace byla preference pro semena *Althaea officinalis* a *Robinia pseudacacia* přibližně vyrovnaná. Naopak u lipové populace byla preference pro akátová semena výrazně vyšší než pro semena ostatní. Preference pro semena *Robinia pseudacacia*:*Althaea officinalis*:*Tilia cordata* byla u akátové populace 16:13:1, lipové 18:4:4 a slézové 13:9:0 (absolutní počty). Na semenech *Alcea rosea* a *Tilia platyphyllos* nesál žádný z testovaných jedinců.

Překvapivě se semena lípy (*T. cordata*, *T. platyphyllos*) ani v jednom z pokusů neprokázala jako nejhodnější nebo preferovaná potrava, kterou jsou semena *Althaea officinalis* a *Robinia pseudacacia*.

Lienky (Coleoptera, Coccinellidae) na vybraných dřevinách a v bylinnej etáži charakteristických biotopov oblasti Devínska Kobyla

HAVIAR M.

Katedra zoológie, PriF UK, Bratislava

V rokoch 1999 a 2000 som na lokalite Devínska Kobyla (juhozápadné Slovensko) študoval kvantitatívnu a kvalitatívnu štruktúru a sezónnu dynamiku imág chrobákov čeľade Coccinellidae na vybraných dřevinách (14 druhov) a v bylinnej etáži charakteristických lesných a bezlesných biotopov (5) v pravidelných trojtýždňových intervaloch. Súčasne som meral fyzikálne veličiny prostredia a zaznamenával fenologické fázy rastlín. Celkovo bolo na tomto území zistených 43 druhov lienok. Eudominantne boli zastúpené štyri druhy (*Coccinella septempunctata*, *Propylea quatuordecimpunctata*, *Calvia quatuordecimguttata* a *Adalia bipunctata*). Uvedené druhy boli analyzované na zistenie podobnosti a zhody priestorovej distribúcie na dřevinách. Šírky priestorových ník a významnosť rozdielov ich dvojíc testovaných t-testom potvrdili širokú, ale zároveň štatisticky významne rozdielnu distribúciu v skúmanom priestore. Prekrývy priestorových ník naznačili vysoký stupeň využívania spoločných hostiteľských rastlín. Početnosť eudominantných druhov výrazne ovplyvnila priebeh sezónneho kolísania početnosti celej čeľade. Testovaním zhody sezónneho kolísania početnosti Coccinellidae (χ^2 test, $\alpha = 0,05$) som zistil štatisticky vysoko preukazne rozdielne sezónne zmeny početnosti porovnaním rokov 1999 a 2000 ($\chi^2 = 904,4$). Pomocou kanonickej korešpondenčnej analýzy (CCA) som zisťoval topickú väzbu lienok na vybrané druhy dřevín a bylinný podrast skúmaných biotopov. Analýzou vplyvu faktorov (celkovo 42 pre analýzu vzoriek z dřevín resp. 32 pre bylinné formácie) na výskyt a formovanie spoločenstiev lienok na vybraných dřevinách resp. v bylinných formáciách som zistil význam abiotických faktorov prostredia, sezónneho a ročného aspektu a vegetačnej

skladby prostředí. Vybrané premenné vysvetľovali spolu 25,7 % (dreviny) resp. 16,6 % (bylinné formácie) celkovej variancie druhových dát. Topická viazanosť, distribúcia druhov v priestore, či obsadzovanie typických habitatov a fluktuácia v sezónnom výskyte boli z veľkej časti determinované abiotickými faktormi prostředí. Určovali rýchlosť životného cyklu, aktuálny stav početnosti dospelých populácií lienok na drevinách a v bylinných formáciách.

Změny biodiverzity modelových skupin hmyzu ve vinicích v důsledku přechodu od konvenčního k ekologickému vinohradnictví

HLUCHÝ M. & BAGAR M.

Biocont Laboratory, Brno

V letech 2000 a 2001 proběhlo ve 2 jihomoravských vinicích studium některých modelových skupin hmyzu. Jedna ze studovaných vinic byla obhospodařována ekologickou technologií integrované produkce (Mikulov, jižní úpatí Sv. kopečku, cca 9 ha). Druhá ze sledovaných vinic (cca 10 ha) je situována na jižním úbočí skalního ostrohu Šobes v Národním parku Podyjí. Tato vinice je dlouhodobě obhospodařována konvenční technologií.

Metodika studia: Použity byly 3 metody sledování: sběr do světelných lapačů - motýli, smýkání z vegetace: brouci - mandelinkovití, nosatcovití, maločlencovití, hlodníkovití, ploštice, kříši, blanokřídli a sběr do zemních pastí: brouci - střevlíkovití.

Výsledky: entomologická část - kvantitativní analýza: v naprosté většině hodnocených řádů a čeledí je jak druhová diverzita, tak abundance při srovnání dvou typů obdělávání vinic vyšší v ekologicky obhospodařované vinici. Tato skutečnost byla zjištěna u 6 z 8 sledovaných skupin.

U několika skupin (ploštice, maločlencovití a hlodníkovití a blanokřídli) byla dokonce v ekologické vinici zjištěna jak absolutně nejvyšší úroveň druhové diverzity, tak abundance vyjádřená počty zjištěných kusů.

Funkční analýza. Z pohledu tzv. funkční biodiverzity, tzn. vlivu biodiverzity na hospodářské funkce vinice jsou významné dvě skutečnosti:

1) Srovnáním druhového spektra a abundance motýlů, tzn. řádu fytofágního hmyzu zahrnujícího dva klíčové škůdce révy vinné (obaleč mramorovaný, obaleč jednopásý) a několik dalších ekonomicky významně škodlivých druhů bylo zjištěno, že přechodem k ekologickému hospodaření (rozdíl mezi roky 1995 - 1. rok technologie IP a 2000 - 6. rok, resp. 2001 - 7. rok technologie IP), kdy došlo ke zvýšení počtu druhů ve srovnání s lesostepí z 29,5 % v roce 1995 na 84,3 % v roce 2000 a 90,1 % v roce 2001, se nezvýšil ani počet škodlivých druhů (4 druhy = 4,3 % - 1995, 4 druhy = 3,1 % - 2000) ani jejich populační hustota (10,8 % - 1995, 5,2 % - 2000).

ADRESÁŘ AUTORŮ A ÚČASTNÍKŮ KONFERENCE

- ADAMEC Michal: 974 01 Horná Mičína 18, Slovensko, e-mail: gaia@pobox.sk
- ADÁMEK Zdeněk: Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, pracoviště Pohořelice, Videňská 717, 691 23 Pohořelice, e-mail: adamek.zdenek@quick.cz
- ADAMOVIČ Tereza: Fantova 1757, 155 00 Praha 5, e-mail: tez.a.k@centrum.cz
- ALBRECHT Tomáš: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Viničná 7, 128 44 Praha 2; Ústav aplikované ekologie Lesnická fakulta, Česká zemědělská univerzita, Kostelec nad Černými lesy, 281 63, e-mail: tomas_albrecht@hotmail.cz
- ANDĚRA Miloš: Národní muzeum-zoologické oddělení PM, Václavské nám. 68, 115 79 Praha 1, e-mail: milos.andra@nm.cz
- BAČÍKOVÁ S.: Katedra ekologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Komenského, Mlynská dolina B-II, 842 15 Bratislava
- BÁDR Vladimír: Katedra biologie, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové, V. Nejedlého 573, 500 03 Hradec Králové 3, e-mail: vladimir.badr@uhk.cz
- BAGAR Martin: Biocont Laboratory, Šmahova 66, 627 00 Brno, e-mail: bagar@biocont.cz
- BANAŘ Petr: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Viničná 7, 128 44, Praha 2
- BARTH Tomislav
- BARTONIČKA Tomáš: Katedra zoologie a ekologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy Univerzity Brno, Kotlářská 2, 611 37 Brno, e-mail: bartonic@post.cz
- BARTOŠ Luděk: Oddělení etologie, Výzkumný ústav živočišné výroby, Přátelství 815, 104 01 Praha – Uhřetíněves, e-mail: bartos@vuzv.cz
- BÁRTOVÁ E.: Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Palackého 1-3, 612 42 Brno
- BARTUŠKOVÁ Šárka: Biologická fakulta Jihočeské univerzity, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice, e-mail: Sarka.Bartuskova@seznam.cz
- BARUŠ Vlastimil: Oddělení ichthyologie, Ústav biologie obratlovců AV ČR, Květná 8, 603 65 Brno, e-mail: barus@brno.cas.cz
- BEJČEK Vladimír: Katedra ekologie, Lesnická fakulta, Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 - Suchbátův
- BELLINVI Erica: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Viničná 7, 128 44, Praha 2, e-mail: bellinvi@prfdec.natur.cuni.cz
- BENDA Petr: Národní muzeum-zoologické oddělení PM, Václavské nám. 68, 115 79 Praha 1, e-mail: petr.benda@nm.cz
- BENEŠ Jan: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Viničná 7, 128 44 Praha, e-mail: e.j.benes@email.cz
- BEREC Luděk: Biologická fakulta Jihočeské univerzity, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice
- BEREC Michal: Biologická fakulta Jihočeské univerzity, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice, e-mail: zelva@tix.bf.jcu.cz
- BERKOVÁ Hana: Katedra zoologie a ekologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy Univerzity, Kotlářská 2, 611 37 Brno; Oddělení ekologie savců, Ústav biologie obratlovců AV ČR, Květná 8, 603 65 Brno, e-mail: berkova@brno.cas.cz
- BEZDĚK Jan: Ústav zoologie a včelařství, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Zemědělská 1, 613 00 Brno, e-mail: bezdek@mendelu.cz
- BIČÍK Vítězslav: Katedra zoologie a antropologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého, Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc, e-mail: flagell@prfnw.upol.cz
- BÍMOVÁ Barbora: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Viničná 7, 128 44 Praha 2; Oddělení populační biologie, Ústav biologie obratlovců AV ČR, 675 02 Studenec 122

- HAUPTMANOVÁ Kateřina: Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Palackého 1-3, 612 42 Brno, e-mail: hauptmanovak@vfu.cz
- HAUZNEROVÁ Marta: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Viničná 7, 128 44 Praha 2, e-mail: Marta.hauznerova@seznam.cz
- HAVELKOVÁ Pavla: Katedra zoologie, Biologická fakulta Jihočeské univerzity, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice, e-mail: Pavla.Havelkova@tix.bf.jcu.cz
- HAVIAR Matuš: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Komenského, Mlynská dolina B-1, 842 15 Bratislava, e-mail: matushaviar@hotmail.com
- HAVLÍČEK Jan: Katedra filosofie přírodních věd, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Viničná 7, 128 44 Praha 2
- HELEŠIC Jan: Katedra zoologie a ekologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy Univerzity, Kotlářská 2, 611 37 Brno, e-mail: helesic@sci.muni.cz
- HEROLDOVÁ Marta: Oddělení ekologie savců, Ústav biologie obratlovců, AV ČR, Květná 8, 603 65 Brno, e-mail: heroldova@brno.cas.cz
- HĽAVATÁ Petra: Katedra zoologie a antropologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého, Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc
- HLUCHÝ Milan: Biocont Laboratory, Šmahova 66, 627 00 Brno, e-mail: hluchy@biocont.cz
- HOLČÍK Juraj: Ústav zoologie SAV, Dúbravská cesta 9, 842 06 Bratislava, e-mail: uzaeholc@savba.sk
- HOLEČKOVÁ Dana: Zoologická zahrada, Dvůr Králové nad Labem
- HOLECOVÁ Milada: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Komenského, Mlynská dolina B-1, 842 15 Bratislava, e-mail: holecova@fns.uniba.sk
- HOLÍKOVÁ A.: Katedra srovnávací fyziologie živočichů, Přírodovědecká fakulta Masarykovy Univerzity, Kotlářská 2, 611 37 Brno
- HOLINKA Jiří: Katedra zoologie a antropologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého, Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc, e-mail: holinka@prfnw.upol.cz
- HOLUŠA Jaroslav: Hasičská 3040, 738 01 Frýdek-Místek; VÚLHM Jiloviště-Strnady, pracoviště Frýdek-Místek, Nádražní 2811, 738 01 Frýdek-Místek, e-mail: holusaj@seznam.cz
- HOLUŠA Otakar: Bruzovská 420, 738 01 Frýdek-Místek; Ústav lesnické botaniky, dendrologie a typologie, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Zemědělská 3, 613 00 Brno, e-mail: holusao@seznam.cz
- HOLÝ Ivo: Oddělení přírodních látek, Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, Flemingovo náměstí 2, 166 10 Praha 6, e-mail: ivoholy@yahoo.com
- HOMOLKA Miloslav: Oddělení ekologie savců, Ústav biologie obratlovců, AV ČR, Květná 8, 603 65 Brno, e-mail: homolka@brno.cas.cz
- HONZA Marcel: Oddělení ekologie ptáků, Ústav biologie obratlovců, AV ČR, Květná 8, 603 65 Brno, e-mail: honza@brno.cas.cz
- HORÁČEK Ivan: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Viničná 7, 128 44 Praha, e-mail: horacek@natur.cuni.cz
- HORÁK Aleš: Katedra zoologie, Biologická fakulta Jihočeské univerzity, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice, e-mail: ogar@bf.jcu.cz
- HORAL David
- HORSÁK Michal: Katedra zoologie a ekologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy Univerzity, Kotlářská 2, 611 37 Brno, e-mail: horsak@sci.muni.cz
- HORSAKOVÁ Jana: Katedra zoologie a ekologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy Univerzity, Kotlářská 2, 611 37 Brno, e-mail: horsakova@post.cz
- HOŘÁK David: Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Viničná 7, 128 44 Praha
- HOSTOUNSKÝ Z.: Palouky 614, 253 01 Hostivice
- HOUDKOVÁ Barbora: Katedra ekologie, Lesnická fakulta, Česká zemědělská univerzita, 165 21 Praha 6 - Suchdol, e-mail: houbar@hotmail.com